

Gatans träd

– En studie av gatuträdens villkor på tre Uppsalagator

Olle Lenngren

Kandidatarbete vid institutionen för stad och land i Uppsala, LA-avdelningen

EX0282 Kandidatarbete i landskapsarkitektur, 2009, 15hp på landskapsarkitekturprogrammet

© Olle Lenngren

Titel: Gatans träd – en studie av gatuträdens villkor på tre Uppsalagator

Nyckelord: Gaturum, Uppsala, Sturegatan, Geijersgatan, Väderkvarnsgatan

Handledare: Ulla Myhr, institutionen för stad och land

Examinator: Tom Ericsson, institutionen för stad och land

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Inledning

Kanske är vår generation den sista som får se riktigt stora gatuträd i stadsmiljö. En orsak till detta är att dagens förtätning av staden inte rymmer de stora träden längre. När gamla stora träd tas bort ersätts de med mindre trädsorter eller med helt andra stadsbyggnadselement. Ett exempel i Uppsala är Sysslomansgatan, varifrån större delen av gatuträden försvunnit i samband med ledningsarbeten de senaste tio åren. Detta fick mig att fundera över gatuträdens villkor i Uppsala.

Gatuträd fyller många funktioner för upplevelsen av våra gator. De definierar markytan och volymen, och kan till exempel göra gaturummet behagligare när gatorna är alltför breda för de omkringliggande byggnadernas höjd. Träden hjälper till att avskilja körytan från trottoarerna, och de lugnar också trafiken. De bidrar med svalkande skugga under sommaren, skuggor som dessutom kan vara lika vackra som själva träden. En symmetrisk allé ger gatan rytm, ordning och struktur. Under året förändras träden färg- och formmässigt och ger gatan en visuell variation. Träden kan dessutom ha ett kulturhistoriskt värde och vittna om en svunnen tids stadsplanering.

Utan gatuträd försvinner inte bara de ovanstående värdena, flera problem uppstår också. En kal gata utan träd blir blåsigare och upplevs som mer steril. Träden är dessutom viktiga för stadens fauna och agerar som en grön korridor för många arter.

Jag blev intresserad av hur man arbetat med gatuträd förr och idag, och hur man tar hand om de gamla träd som fortfarande finns kvar längs gatorna. Dessutom ville jag få en bättre bild av gatuträdens villkor i Uppsala genom att jämföra med en gata med träd på en annan ort. Detta gjorde jag genom att med en enklare inventering ställa Uppsalagatorna mot en trädplanterad gata i Paris, esplanadernas födelsestad.

Syfte

Syftet med mitt kandidatarbete var att studera bakgrunden till artval och gestaltning av de befintliga träden på tre utvalda gator i Uppsala. I samråd med Roger Elg, universitetsadjunkt och doktorand på institutionen för stad och land valde jag Geijersgatan, Sturegatan och Väderkvarnsgatan eftersom de skiljer sig åt beträffande trädart, storlek och gaturumsform. Genom att studera dem och jämföra trädens funktion på de olika gatorna ville jag få ökad förståelse för gatuträdens roll i staden.

Följande frågor var vägledande i arbetet:

1. Vad var tankarna bakom trädvalet när gatuplanteringen anlades?
2. Hur säkrar man goda livsbetingelser för de träd som planteras idag?
3. Finns det markanta skillnader mellan de olika träden längs de tre gatorna?
4. Vilka likheter och skillnader kan skönjas mellan Uppsalagatorna och en gata i Paris av motsvarande storlek?

Arbetet begränsade sig till att behandla gatuträd i stadsmiljö, inte andra vegetationstyper såsom buskar och perenner. Det fanns också en geografisk avgränsning eftersom det var min avsikt att hålla mig till tre specifika gator i

Uppsala. Texten riktar sig till studenter på landskapsarkitektutbildningen men även andra som arbetar med eller är intresserade av gatuträd och grönsstruktur i staden.

Metod

För att uppnå mitt syfte använde jag flera olika arbetsmetoder. Först inventerade jag vilka träd som finns längs de tre gatorna i Uppsala och trädens skick idag. I samband med det studerade jag litteratur för att få en historisk bakgrund till gatornas utformning men också för att få information kring växtbäddsrenovering och nyplantering. Slutligen intervjuades personer som arbetar med planering och skötsel av gatuträd i Uppsala.

Inventering

Jag gjorde en uppmätning av de fyra gatorna för att bilda mig en uppfattning om deras proportioner, och för att kunna rita upp sektioner och planer över gaturummen. Med hjälp av en medhjälpare och ett måttband mätte jag upp gatornas olika delar. Jag mätte gatans bredd samt avståndet mellan stam och husfasad för att få en uppfattning om hur trädens placering förhöll sig till gatans bredd. Avståndet mellan träden samt de synliga markarbetena kring träden noterades också. Under inventeringen fotograferade jag gatorna för att fånga deras karaktär. Bilderna använde jag sedan som beskrivande bilder i arbetet och som minneshjälp när jag ritade upp sektionerna över gatorna. Jag fotograferade även detaljer såsom markarbeten och eventuella skador på stammarna. Trädens höjd uppskattades på ett ungefär genom jämförelse med husfasaden.

När inventeringen var färdig ritade jag med hjälp av måtten och mina bilder upp sektioner över gatorna för att lättare kunna analysera dem och jämföra dem med varandra.

Litteratur

För att sätta mig in i arbetet kring nyplantering av gatuträd letade jag efter material utifrån vilket man arbetar när sådant arbete utförs, dels för att få fördjupad förståelse kring de nyplanterade träden och dels för att vara mer påläst inför mina intervjuer. I kursen Markvetenskap: Växtnäring och växtbäddar introducerades vi till det material som Stockholms stad använder vid nyplantering och växtbäddsrenovering. Kompendiet heter *Handbok – Växtbäddar för stadsträd i Stockholm* (Embrén, Stål & Orvesten 2007) och är framtaget på initiativ av Stockholm stads trafikkontor. Det behandlar både växtbäddsrenovering och metoder för nyplantering av träd. Uppsala kommun arbetar idag utifrån kompendiet men håller på att ta fram en egen version med bildexempel från den egna staden och med en annorlunda disposition.

För att få en historisk bakgrund till Uppsalagatorna läste jag flera böcker. Jag letade efter böcker som kunde beskriva gatornas utseende från den tid då gatuträden var nyplanterade, eller som visade hur gatorna såg ut innan de fick sitt nuvarande utseende. Efter tips från Roger Elg lånade jag före detta stadsträdgårdsmästare Eric Laufors bok *Det gröna Uppsala* (Laufors 1987), som behandlar Uppsalas parker och grönområden genom historien. En förvånansvärt liten del av boken tar upp gatuträd även om både Geijersgatan och Sturegatan

omnämns. Dock var bokens beskrivning av träden i Uppsala rent generellt intressant.

Boken *Gunnar Leche – stadsarkitekt* (Lambert red. 2004) behandlar endast stadens gator indirekt men var intressant eftersom den innehöll beskrivningar och bilder från tiden då lindarna på Geijersgatan fortfarande var unga.

Intervjuer

För att få reda på hur planerna kring de tre Uppsalagatorna varit och vilka tankar som finns inför framtiden kontaktade jag ett antal personer på Uppsala kommun för intervjuer. Jag valde att intervjua Karin Åkerblom eftersom hon från 1994 och fram tills nyligen varit stadsträdgårdsmästare i Uppsala och på så sätt varit delaktig i omarbetningen av både Sturegatan och Väderkvarnsgatan. Denna intervju ägde rum den 21:a april 2009. Jag ringde också upp Per Westerlund, som är parkplanerare på Uppsala kommun, och bokade ett möte med honom och med Rita Engberg, som arbetar som trädgårdsingenjör och parkplanerare den 22:a april 2009. Med på mötet var även Lars Johansson, som är nytillsatt stadsträdgårdsmästare i Uppsala sedan 2009. Eftersom han i högsta grad påverkar Uppsalas gatuträds framtid var det givande att få höra hans syn på gatuträdens roll och funktion i staden. Jag hoppades att alla tre hade möjlighet att belysa kommunens inställning beträffande pågående förändringar och planer inför framtiden. Inför dessa intervjuer formulerade jag ett antal konkreta frågor jag ville ha svar på:

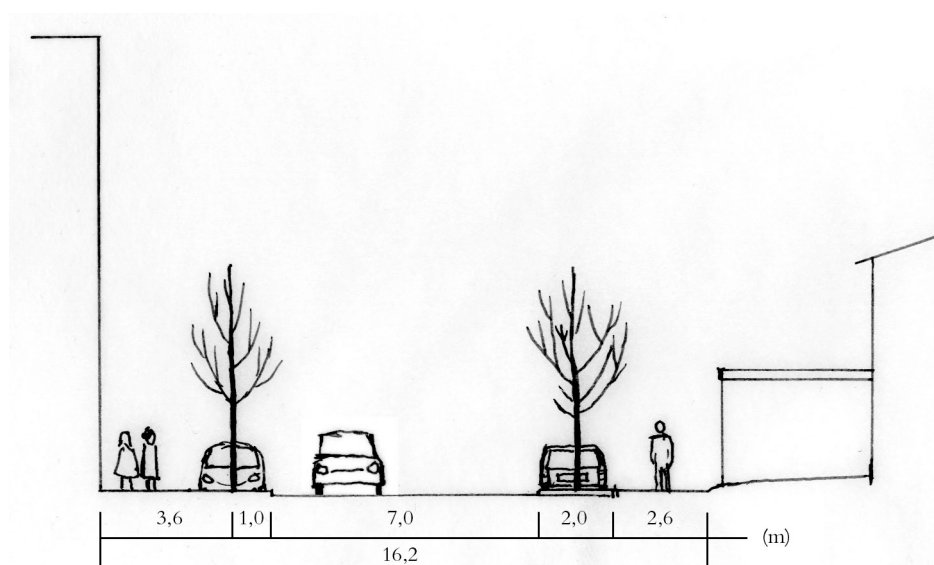
1. Hur har man resonerat när man valt träd som fysiska objekt? Hur mycket plats får de ta upp och liknande?
2. Hur resonerar man om att använda kloner eller inte?
3. Hur är tankarna kring äppelträd som gatuträd på Sturegatan? Nyplantering, problem med fallfrukt i kombination med bilparkeringar? Uppskattat av de boende?
4. Finns det någon handbok för hur man arbetar med växtbäddsrening och nyplanteringar i Uppsala, i stil med Växtbäddar för stadsträd i Stockholm?
5. Gatuträdens vara eller icke vara i framtiden?

Under intervjuerna spelade jag in allt med min telefon för att lättare komma ihåg vad som sades. Efter intervjuerna sammanfattade jag dem med nyckelord i textform för att snabbt kunna hitta tillbaka till ett visst stycke om det behövdes när jag analyserade intervjun.

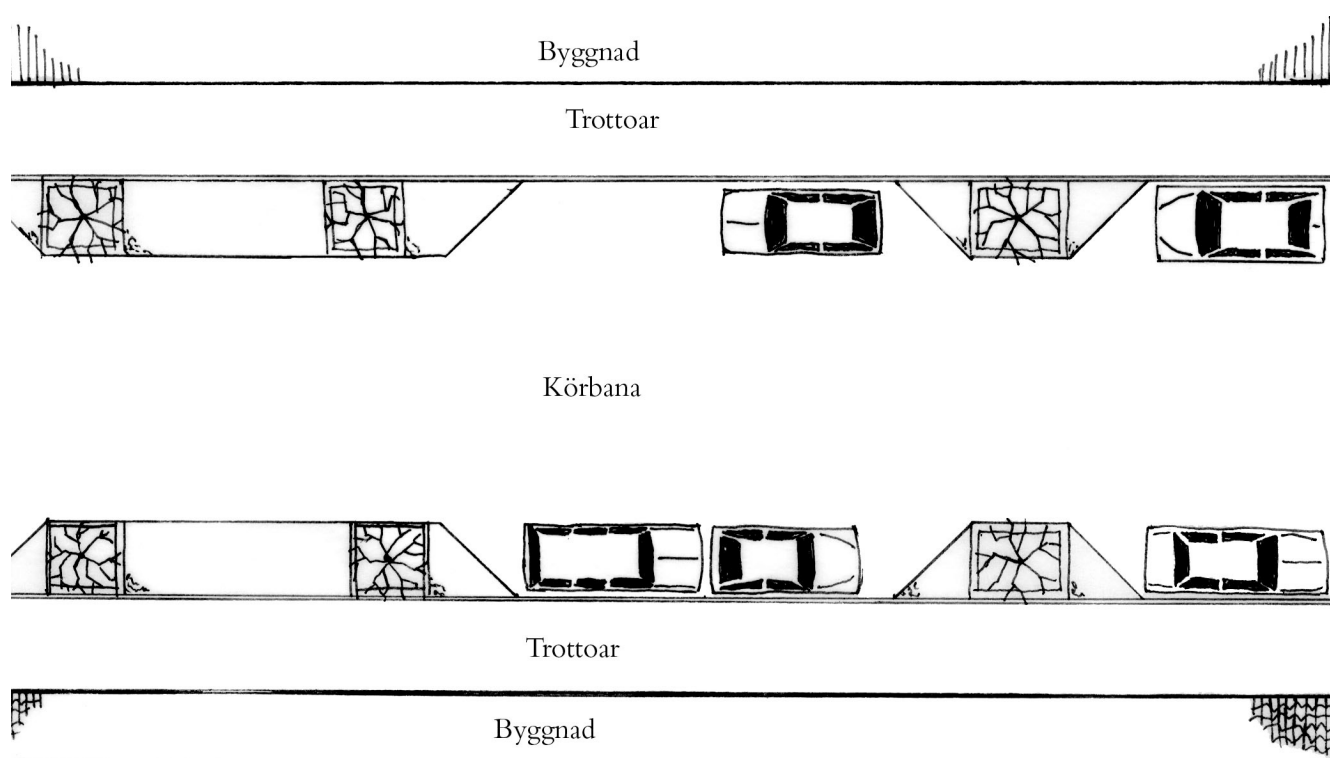
Resultat

Som ett resultat av mina inventeringar, litteraturstudier och intervjuer gjorde jag en sammanställning av materialet, och detta redovisas nedan. Förutom sammanställningen med de utvalda gatorna finns även ett stycke om hur man generellt arbetar med gatuträd i Uppsala, baserat på mina intervjuer.

Sturegatan

Sektion över Sturegatan, skala 1:200

Principplan över Sturegatan, skala 1:200

Den del av Sturegatan som ligger i borte Luthagen, mellan Luthagesplanaden och Ringgatan, har kallats "stadens vackraste gata" (Laufors 1987 s. 97). Detta på grund av sina äppelträd av sorten Åkerö som är planterade i en gles allé med bil- och cykelparkeringsplatser mellan träden. Den ursprungliga allén planterades under mitten av 30-talet och gatan är unik i Uppsala med sitt ovanliga trädval, berättar Karin Åkerblom. År 1994 var de äppelträd som stått längs gatan sedan den anlades i dåligt skick, rötter hade grävts av i samband med ledningsarbeten och bilar som stått parkerade längs gatan hade orsakat stamskador på ett flertal träd.

Därför beslutade fritids- och naturkontoret på Uppsala kommun sig för att göra en nyplantering av träden. Nya äppelträd av samma sort som tidigare beställdes samma år från Billbäcks plantskola utanför Norrköping och fick stå på tillväxt hos dem i tio år. Tidsperioden förlängdes sedan till tolv år och det var alltså först 2006 som gatan fick det utseende den har idag. Träden är planterade i diken fyllda med skelettjord för att ge dem ett stort gemensamt rotutrymme och har, till skillnad från tidigare, kantsten som skyddar dem från parkerande bilar.

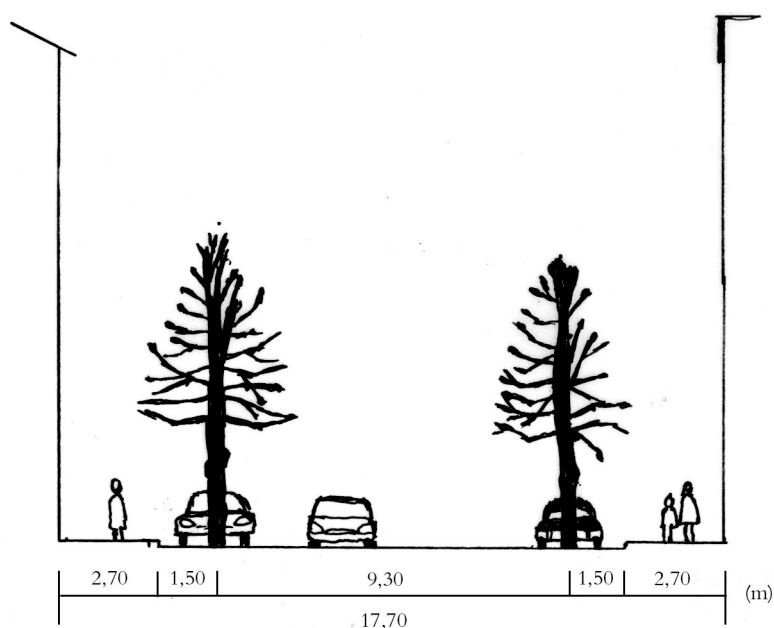
Träd som står nära varandra är förbundna med diken under mark.

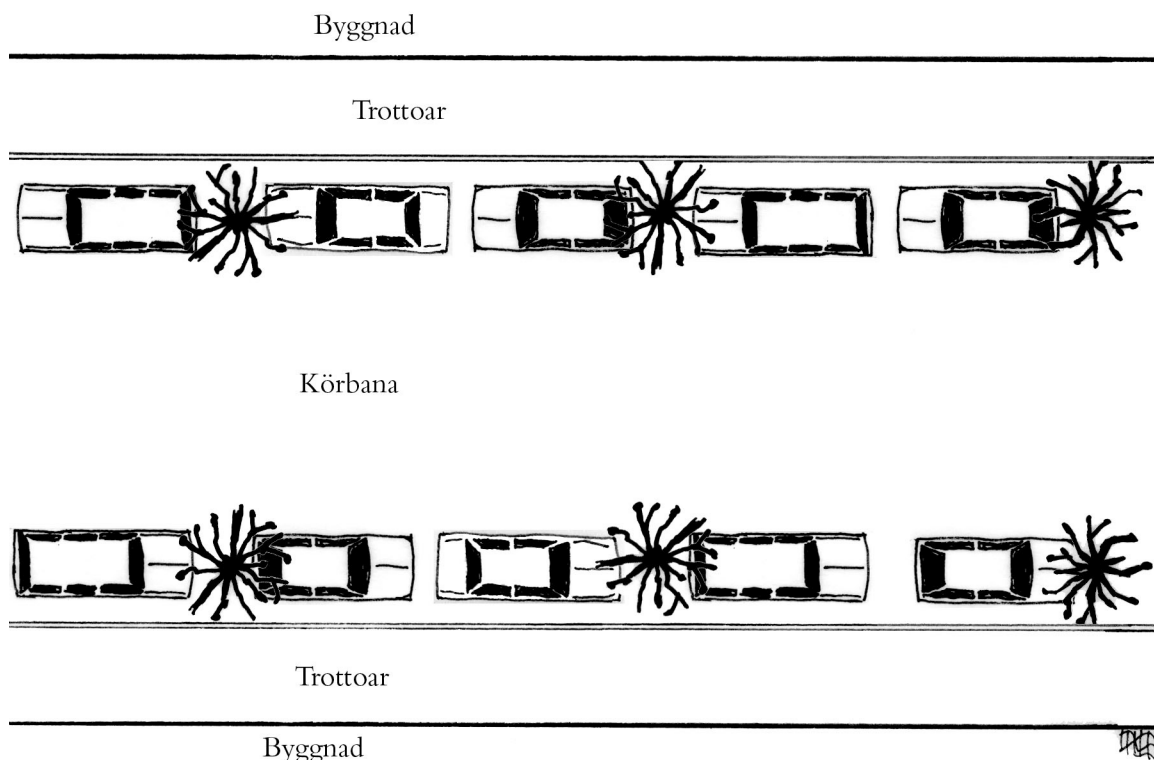
Allén är gles med två till tre parkeringsplatser mellan träden.

I samband med att nyplanteringen på gatan skulle genomföras skickade fritids- och naturkontoret ut informationsmeddelanden till hyres- och bostadsrättsföreningarna samt andra berörda längs gatan. En lättläst informationsflyer gjordes också, och trädgårdsingenjör Rita Engberg anser att dessa utskick är viktiga för att allmänheten skall få en tydligare bild av det arbete som pågår samt hur det förväntade resultatet ser ut. Utskickerna gör dessutom att missförstånd om vad som är på gång undviks.

Geijersgatan

Sektion över Geijersgatan, skala 1:200

Principplan över Geijersgatan, skala 1:200

Geijersgatan ligger liksom Sturegatan i borte Luthagen och går parallellt med Luthagesplanaden. Gatan pryds av en lång allé av klumphamlade parklindor, som har stått där ända sedan gatan anlades på 1910-talet. Ursprungligen gick det en spårvagnslinje på gatan, men den är sedan länge borttagen. På vissa sträckor finns endast trädrad på ena sidan. Längs större delen av gatan står träden direkt i asfalten, men det finns även ett kortare gatuavsnitt där lindarna står i en gräsmatta. Ursprungligen var gatan en grusgata (Lambert red. 2004) och träden hade på så vis lättare att etablera sig jämfört med om de stått i en hårdgjord asfaltyta från början, berättar Karin Åkerblom. Idag har träden knappt någon öppen jordyta vid foten utan främst packad lera med asfalt tätt intill. De hamlas varje år och både kron- och rotutveckling hålls på så vis tillbaka. Längs nästan hela gatan är bilar parkerade mellan träden, direkt intill utan avskiljande kantsten eller dylikt. Denna trånga disposition gör att flera träd fått mindre stamskador. Ett fåtal träd har plockats bort under alléns livstid, de har då inte ersatts med nya och markytan där de stod har asfalterats över.

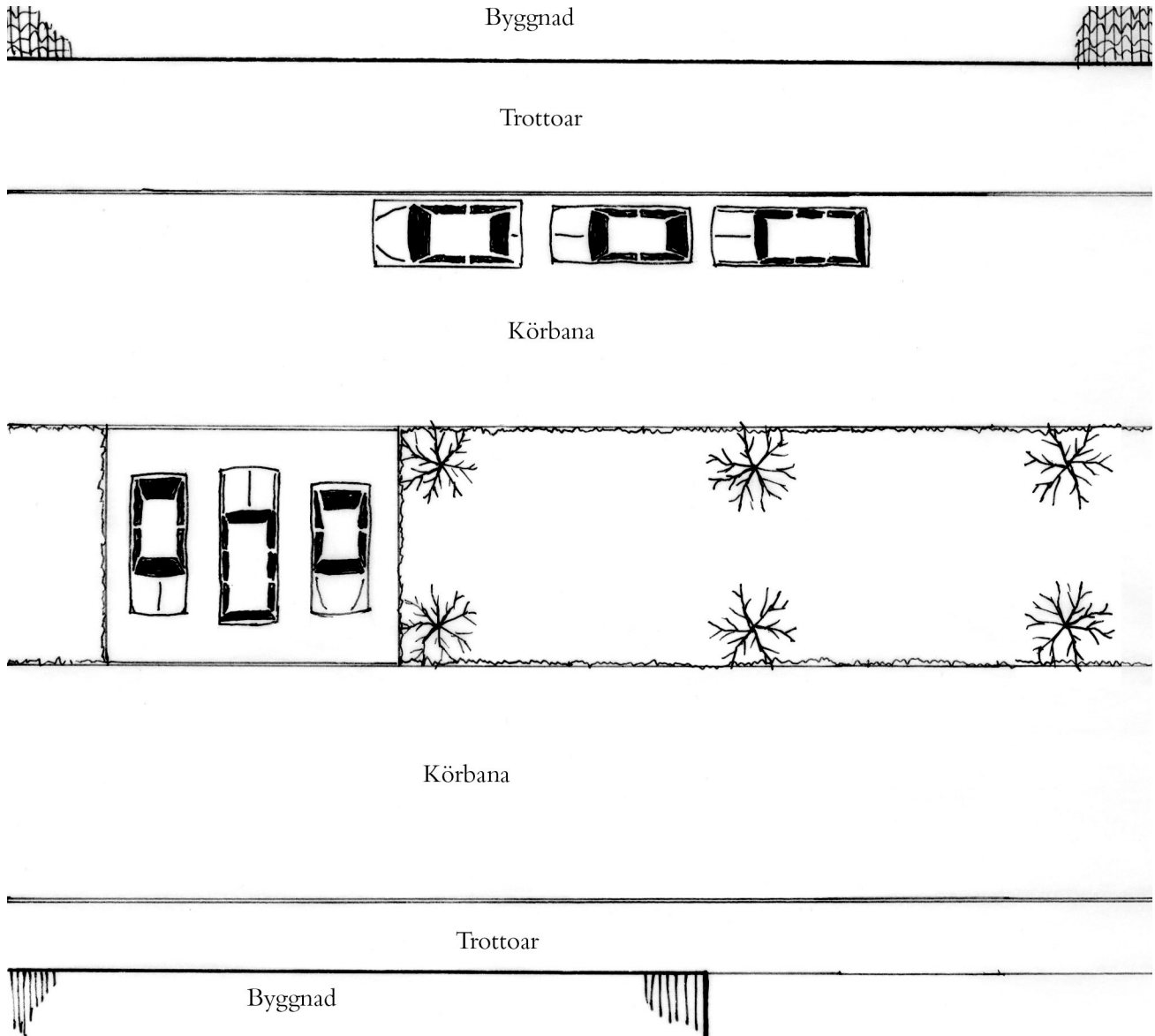
Bilarna är parkerade i långa rader mellan träden på Geijersgatan.

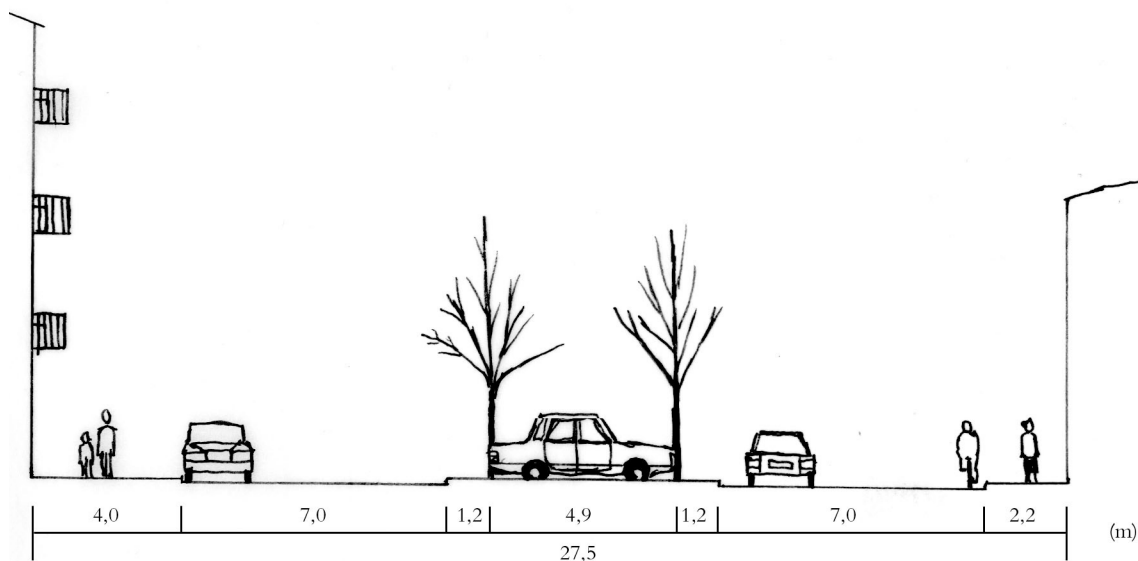
Träden står i gatan utan markbehandling och bilarna parkeras tätt intill stammarna.

Karin Åkerblom befarar att träden idag nästan är ihåliga och en genomgående nyplantering av träd längs gatan skulle behövas, men Rita Engberg upplyser om att det idag inte finns några sådana planer. Luthagen lider idag av en brist på parkeringsplatser, och med en ny trädplan för Geijersgatan skulle antalet platser sannolikt minska ytterligare. Minskningen av antalet platser gör att en renovering skulle riskera att få folkopinionen mot sig, säger Karin Åkerblom. En långsiktig plan för hela gatan likt den för Sturegatan är nödvändig för att en nyplantering skall bli lyckad, fortsätter hon.

Väderkvarnsgatan

Principplan över Väderkvarnsgatan, skala 1:200

Sektion över Väderkvarnsgatan vid Vaksalaskolan

Väderkvarnsgatan går parallellt med järnvägen genom Vaksala och förbi Vaksala torg. Tidigare bestod trädraderna både av skogslönnar och av parklindor men sedan en inventering visat att parklindorna klarat sig betydligt bättre påbörjades arbetet med att ersätta lönnarna med lindor år 2000, berättar före detta stadsträdgårdsmästare Karin Åkerblom. Ett kvarter med lönnar återstår fortfarande men även det skall bytas ut mot parklindor, kanske så snart som 2010, upplyser Rita Engberg.

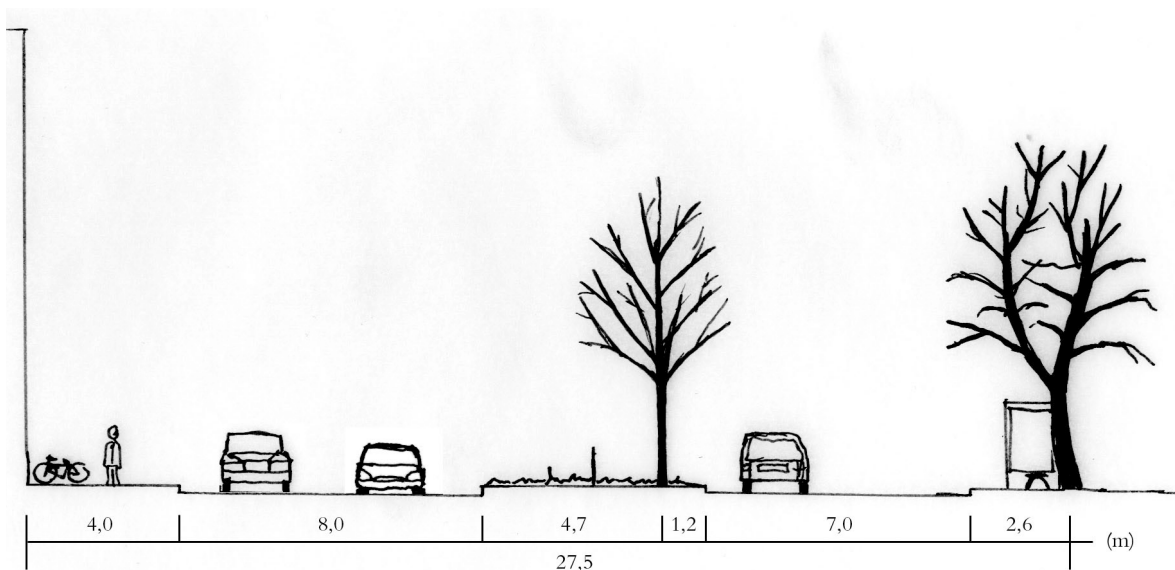

Den nya planteringen kombinerar dubbla rader parklindor med bilparkeringar på tvären.

De gamla skogslönnarna i dubbla rader är illa där och skall snart bytas ut mot parklindor.

Lönnen är något av ett karaktärsträd för Uppsala (Laufors 1987) men som gatuträd fungerar det sällan bra då de är mycket känsliga för salt som ibland används på gatorna under vintern (Sjöman & Lagerström 2007). Utrymmet under mark är dessutom ofta alltför begränsat för att lönnen skall trivas bra. Lindorna däremot tar mindre plats under jord och växer inte lika yvigt som lönnarna, och är därför lättare att forma genom beskärning. Längs den del av gatan som passerar Vaksala torg står fortfarande en rad med lönnar kvar, men de står inne på torgytan och har bättre plats under jord.

Sektion över Väderkvarngatan vid Vaksala torg, skala 1:200

Rue de Bretagne, Paris

Gatan Rue de Bretagne i stadsdelen Marais i Paris valdes som jämförelseobjekt på grund av att dess proportioner liknar de som Geijersgatan i Uppsala har. Rue de Bretagne är, som många andra Parisiska gator, enkelriktad och trottoarerna är betydligt bredare än på en svensk gata av motsvarande totalbredd. Bilar står tätt parkerade längs en sida av gatan, men de påverkar inte träden direkt fysiskt eftersom träden är placerade uppe på trottoarerna. Träden, som är en sorts Prunus, omges i marknivå av de för Paris så typiska järngallren.

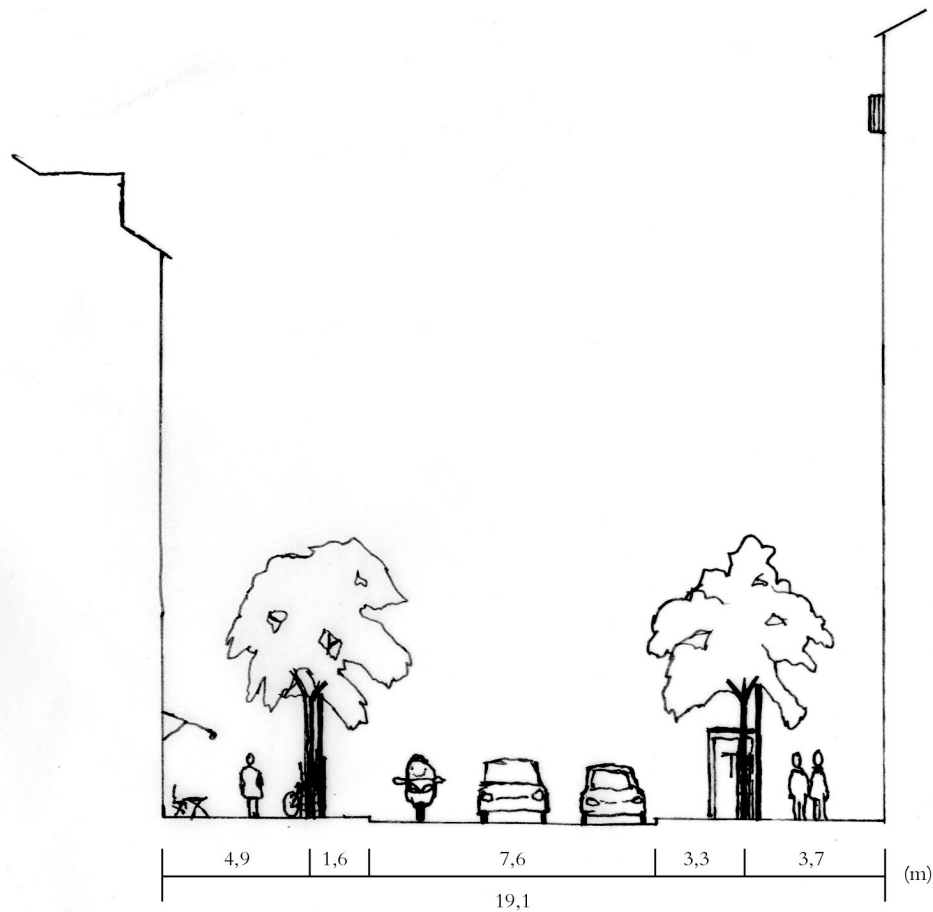

Trots de höga husen så uppfattas gaturummet som samlat tack vare trädens kronor.

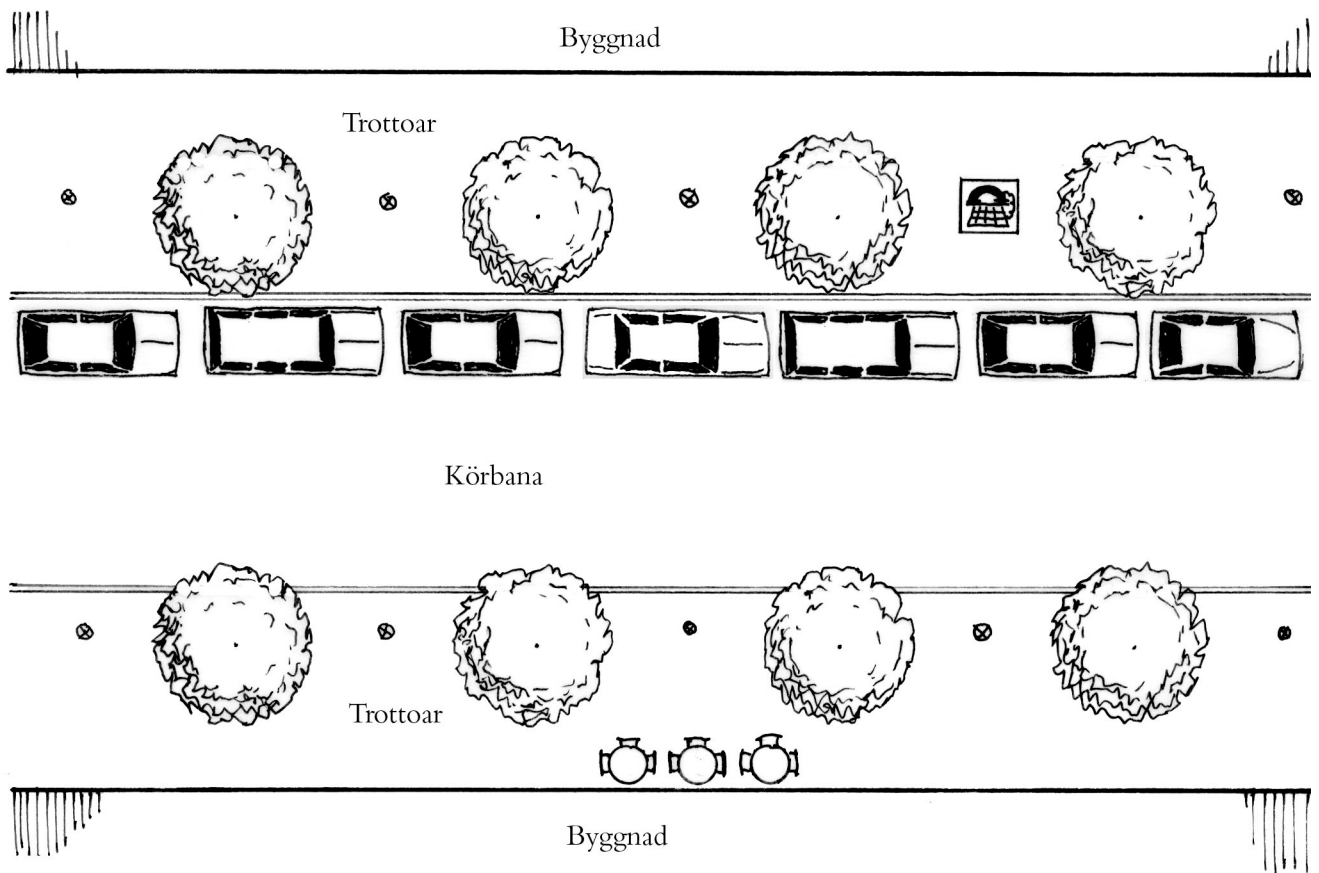

Cyklar står ofta låsta till trädens skyddsgaller.

Trottoarerna är fyllda med ett stort antal fasta objekt förutom träden, såsom papperskorgar, gatubelysning, pollare, annonsskyltar och telefonkiosker. Cyklar står parkerade direkt mot trädens skyddsgaller, och här och var står mopeder och motorcyklar direkt uppställda på trottoaren. Jag fick uppfattningen att detta gatuupplägg var sämre ur tillgänglighetssynpunkt än någon av de tre Uppsalagatorna.

Sektion över Rue de Bretagne, skala 1:200

Principplan över Rue de Bretagne, skala 1:200

Gatuträden i Uppsala

Det är ett stort antal grupper i samhället som har åsikter om gatuträden och påverkar deras fortlevnad, och dessa grupper är inte alltid överens om hur träden skall behandlas. Trädens villkor påverkas av arkitekter, gatuplanerare, trafikplanerare, gatuförvaltare, planerare av markarbeten för ledningar och dylikt. Uppsala kommun har idag ingen samordnande grupp för gatuträdsfrågor. Situationen för gatuträden är ofta pressad. Med tiden har det blivit mycket trångt under mark och många ledningar läggs ständigt till eller byts ut i gatorna. Stora delar av dagens ledningssystem i Uppsala är 30-40 år gammalt och behöver snart bytas ut, berättar Per Westerlund. På bara de senaste åren har grävtillstånden ökat från 3-400 per år till 800, något som gör att risken för att trädens rötter utsätts för skador ökar.

När markarbetet genomförs är risken stor att viktiga trädrötter skadas om inte grävmaskinisterna fått tydlig information om hur de skall förhålla sig till träden. Om en viktig rot grävs av vid markarbete kan hålet vara igenfyllt bara två minuter senare utan att någon ser vad som har hänt, säger Per Westerlund. När den skadan sedan är skedd kan det ta fem år innan skadan märks på trädet ovan jord. Detta är ett problem eftersom det idag inte finns resurser för att kontrollera att ledningsarbetet inte skadat träden, fortsätter han.

Diskussion

”Stadsträd lever ett tufft liv. De har ont om utrymme för fötterna, de kan inte låta sina kronor breda ut sig fritt, och de har inte själva valt platsen de hamnat på. Inte helt olikt en flygplansplats i ekonomiklass alltså.” (Jangmark 2009 s. 3)

Så inleds artikeln ”Tåliga stadsträd i artificiell miljö”, och visst har gatuträden en pressad tillvaro. Lars Johansson menar dock att träd lever under stress även i naturen och förekommer trots det nästan överallt om än med blandat resultat. Här nedan följer en diskussion kring hur man kan gå tillväga för att lyckas med stadsträd, och dessutom en diskussion kring min egen arbetsprocess.

Ursprungssyftet med mitt kandidatarbete var att studera bakgrunden till artval och gestaltning av de befintliga träden på tre utvalda gator i Uppsala. Jag anser att detta syfte till stor del har uppfyllts. Under arbetets gång har jag dock mer och mer intresserat mig för trädens funktion på respektive gata, något som tas upp i diskussionen nedan.

Gatuanalys

Träden på de fyra undersökta gatorna fyller olika funktioner i gaturummet. På Geijersgatan ger den långa och symmetriska lindallén gatan en tydlig rytm och struktur, medan äppelallén på Sturegatan snarare ger gatan en unik karaktär med fruktträdets speciella utseende och variationer över året. Båda alléerna har dock ett kulturhistoriskt värde eftersom de har sina rötter i Luthagens framväxt på 20-30-talet.

Både på Väderkvarnsgatan och Rue de Bretagne har träden en stark gaturumsbalanserande funktion. Framför allt på Rue de Bretagne, där de sex våningar höga husen längs gatan inte kändes påträngande tack vare det lägre tak som trädens kronor bidrar med. På Väderkvarnsgatan är det en delvis annan effekt som träden ger, jag hade uppfattat gatan som oproportionerligt bred i förhållande

till husens höjd om inte träden (som dessutom kommer att bli större i framtiden) fanns där och balanserade gaturummet.

Trädens rent fysiska funktion skiljer sig också gatorna emellan. Detta märks tydligt om man jämför sektionerna tidigare i texten. På den fyrfiliga Väderkvarnsgatan fungerar träden som en barriär mellan de båda trafikriktningarna, medan träden på de andra gatorna snarare uppfattas som en fond från bilistens synpunkt. Trädens disposition på Sturegatan och Geijersgatan är likartad med kombinationen träd och bilar på rad. Olikheter skapas dock av att planteringarna härrör från olika tidsepoker med olika synsätt, samt av de olika karaktärer som de två trädarterna ger. Sturegatan är planerad för att ha både en allé och parkeringsplatser, medan det på Geijersgatan sannolikt inte var tänkt att bilar skulle klämmas in mellan alla träd. Detta gör Sturegatans utformning betydligt mer ändamålsenlig än Geijersgatans. De klumphamlade lindarnas form är tydlig och uttrycksfull även under vinterhalvåret, och den raka allékänslan är ständigt närvarande på Geijersgatan. På Sturegatan är den förvisso raka allén inte alls lika tydlig och under vinterhalvåret sticker inte äppelträden ut särskilt mycket. Här är det snarare äppelblomningen och själva äpplena under sommarhalvåret som gör trädplanteringen speciell. Rue de Bretagne skiljer sig markant från Uppsalagatorna, vilket inte är konstigt eftersom den är sprungen ur en annan planeringsfilosofi. På Parisgatan är träden helt åtskilda från biltrafiken och istället trängs de med fotgängare, uteserveringar, telefonkiosker, parkerade cyklar och mycket annat uppe på trottoarerna. Detta skapar en trevlig rums känsla på trottoarerna, men har nackdelar ur tillgänglighetssynpunkt, bland annat för synskadade.

Ont om plats

Gatuträden har idag ont om plats, och konkurrensen med andra objekt är hård både ovan och under jord. Ovan jord konkurrerar träden främst med parkeringsplatser, något som ofta blir tydligt när en allé skall förnyas. I fallet Sturegatan minskade antalet parkeringsplatser i och med allérenoveringen, då träden tilläts ta stor plats på grund av deras unika karaktär. På Geijersgatan är det inte lika enkelt, varenda parkeringsplats är i princip ständigt upptagen och skulle en förändring av gatan vara aktuell tror jag liksom Karin Åkerblom att opinionen hellre skulle se fler parkeringsplatser än en ny allé anlagd enligt konstens alla regler. Självklart är det viktigt att tillgodose behovet av parkeringsplatser, men på en gata som Geijersgatan där allén utgör en så stor del av gatans karaktär anser jag att en allé bör finnas kvar i någon form vid en renovering.

Informationsmaterial i stil med det som skickades ut i samband med Sturegatans omvandling är jag övertygad om ökar förståelsen för nyplantering, och vikten av att behålla träd längs gatan. Över huvud taget kan ett sådant här material få allmänheten att uppmärksamma kvaliteter hos gatuträden som man inte tidigare sett. För att motivera trädens plats i staden kan även andra typer av upplysning behövas. Om man kan ta fram enkelt och tydligt material till dem som lever och verkar längs gatorna, såsom bostadsrättsföreningar och affärsidkare, ökar chansen att de kommer se träden som en tillgång i stället för objekt som bara minskar antalet parkeringsplatser.

Lars Johansson påpekar att arkitekter ofta har en tendens att rita ut alléer på varenda gata eftersom det ser bra ut i plan, något som tyvärr leder till ogenomtänkta trädtrader. Även om man lyckats kombinera träden med till exempel bilparkeringar så måste även trädkronorna få plats. Här gäller det att välja

rätt arter, även små träd kan få breda kronor om de inte beskärs korrekt. Risken för att träden helt täcker för fönster på intilliggande bostadshus måste också tas i beaktande. Ett tredimensionellt tankesätt är alltså av största vikt när man planerar för gatuträd. Eftersom träden ändrar storlek över tid är det viktigt att ha trädets form under en längre tid framåt i åtanke när man väljer arter.

Även under markytan är det hård konkurrens om utrymmet. Stora delar av markvolymen tas idag upp av ledningar av olika slag. Jorden som trots allt är tillgänglig är sällan optimal. Kompakterad mark kan leda till både vatten- och syrebrist och risken för saltskador ökar dessutom vid dålig genomsläpplighet. Detta eftersom salterna inte förs vidare genom marken utan stannar nära rötterna. För att råda bot på detta används bland annat skelettjordar i de fall man måste ha hårdgjord yta ovanför rötterna (Embrén, Stål & Orvesten 2007). För att träden skall kunna samexistera under jord med vattenledningar och dylikt är det mycket viktigt att kommunikationen mellan exempelvis Uppsala vatten, gatukontoret samt fritids- och naturkontoret är god.

Kommunikation och planering

För att de unga gatuträden ska få en trygg etableringsmiljö och för att de äldre skall få växa som planerat krävs det att alla som på eller annat sätt påverkar träden är någorlunda överens om hur träden skall hanteras. Eftersom Uppsala kommun idag inte har någon arbetsgrupp för gatuträd finns risken att träden far illa i onödan på grund av bristande kommunikation. Ett för Uppsala specialframtaget kompendium för växtbäddsrenovering och nyplantering av träd är ett gott steg på vägen, men det gäller då också att informationen i skriften sprids till alla som på något sätt kommer i kontakt med träden. Uppdateringar bör föras ut till alla berörda så snart som möjligt.

För att gatuträden i Uppsala, nya såväl som gamla, skall få en stabil framtid är jag övertygad om att en mötesgrupp eller liknande är nödvändig för alla dem som i sin yrkesutövning på något sätt påverkar träden. En sådan skulle underlätta samarbetet vad gäller större ledningsarbeten och omplanteringar av träd, och uppdaterad information kring trädhantering skulle då lättare kunna nå ut till alla delar av respektive organisation. Det skulle också vara lättare att följa upp att informationen verkligen nått ut. En gemensam plan för Uppsalas stadsträds framtid skulle då kunna tas fram, där alla från gatukontoret till kulturförvaltningen får möjlighet att säga sitt.

Metoder

Min metod för att förstå förutsättningarna för träden på de undersökta gatorna visade sig fungera bra. Kombinationen av egen inventering på plats, intervjuer med personer som arbetar med gatuträdsplanering samt litteraturstudier för det historiska perspektivet, gav mig en god uppfattning om trädens plats på gatorna.

Åsikter från förvaltnings- och anläggningshåll skulle ge en bredare bild av hur arbetet med träd i staden går till, alltså från dem som arbetar med att plantera själva träden och från dem som arbetar kring träden, till exempel ledningsdragare och dylikt. Eftersom dessa grupper i högsta grad påverkar trädens fortlevnad hade det varit intressant att få deras syn på gatuträd. Framför allt hade det varit givande att veta vad en ledningsdragare fått för direktiv kring hur man ska arbeta kring träd och rötter. Detta för att se om den information som Uppsala kommun bistår

anläggningsfirmorna med när ända fram till dem som utför arbetet och faktiskt direkt kan påverka trädens rötter i sitt arbete.

Min egen process

Överlag har arbetet gått bra, men skulle jag göra om det idag med de kunskaper jag fått under arbetets gång så finns det ett antal saker jag hade gjort annorlunda. Framför allt skulle jag försöka arbeta mer med intervjudelen genom att vara än mer förberedd och påläst i förväg. Dessutom skulle jag under själva intervjuernas gång försöka att hålla mig tillbaka och låta intervjuobjekten tala för sig. Under detta arbete upplevde jag att jag ofta kom med påståenden som endast kunde besvaras jakande eller nekande, istället för att låta mina intervjuobjekt berätta längre stycken själva. Det finns en risk att jag i och med detta lade orden i munnen på mina intervjuobjekt.

Ett problem under arbetets gång har varit att jag haft ambitionen att skriva helt färdig text redan från början. Jag har alltså haft svårt att skissa i textform och detta har gjort att mitt skrivande gått långsammare än det borde.

Att blanda in Paris som ett sidospår i arbetet var lite av en chansning, men jag tycker att det föll ut väl. Att inventera en trädplanterad gata som på många sätt skilde sig från Uppsalagatornas utseende fick mig att upptäcka detaljer i Uppsala som jag inte tidigare tänkt på, en oplanerad men välkommen effekt. Till exempel blev det tydligt hur avskalade svenska trottoarer är, något som måhända minskar gatans charm men ökar tillgängligheten betydligt.

Tack

Jag vill tacka dem som hjälpt mig med kandidatarbetet: Min handledare Ulla Myhr som stöttat, kritiserat och väglett mig, Kersti Lenngren och Felix Melin som har läst och kommenterat samt Nils Lenngren, Petter Löfdahl och Josefin Norén Almén som var medhjälpare under gatuuppmätningarna.

Referenslista

Embrén, Björn, Stål, Örjan & Orvesten, Alf (2007). *Handbok – Växtbäddar för stadsträd i Stockholm*. (Elektronisk) Tillgänglig:

<www.tradforeningen.se/textsidor/PDF-filer/handbok_lowsolution_rev071111.pdf> (2009-03-18)

Jangmark, Anna-Karin (2009). Tåliga träd i artificiell miljö. *Anslaget* nr 1/09, s. 3-4.

Lambert, Lars (red.) (2004). *Gunnar Leche – stadsarkitekt*. Uppsala: Almqvist & Wiksell Tryckeri.

Laufors, Eric (1987). *Det gröna Uppsala*. Uppsala: Almqvist & Wiksell Tryckeri.

Sjöman, Henrik & Lagerström, Tomas (2007). "Stadens hårdgjorda miljöer som växtplats". *Gröna Fakta*, 2007:5. Alnarp: Movium, SLU.

Samtliga fotografier och ritningar av författaren.